

УДК 1:316.4

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.61.12>

СЕНС ЖИТТЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Надія Маринець

*Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці II,
кафедра історії та суспільних дисциплін
пл. Кошута, 6, 90200, м. Берегове, Україна*

У статті розкрито філософсько-антропологічну специфіку феномена сенсу життя в умовах трансформаційного суспільства. З'ясовано, що сенс життя не постає як апіорна даність, а формується у процесі індивідуального екзистенційного самовизначення, вкоріненого у внутрішньому досвіді суб'єкта. Встановлено, що сенс виконує інтегративну функцію в особистісному смисловому полі, об'єднуючи життєві цілі, цінності та мотиви в цілісну життєву стратегію. Наголошено на відмінності між змінними життєвими смислами та стабільною структурою сенсу, яка забезпечує внутрішню єдність і логіку буття. Підкреслено значення екзистенційного вибору як вихідного моменту осмислення життя та формування смислової автентичності. Акцентовано увагу на персоналістичному підході до аналізу сенсу, який виключає редукцію унікального досвіду суб'єкта до універсальних схем. Окреслено значущість емоційно-чуттєвого компонента у процесі смисложиттєвого самовизначення. Виявлено вплив трансформаційного суспільного середовища, що характеризується множинністю альтернатив і девальвацією традиційних цінностей, на формування індивідуального смислового простору. Констатовано актуалізацію практик волонтерства, саморозвитку та локального активізму як способів сенсотворення в умовах кризи. Визначено, що сенс життя формується на індивідуальному та колективному рівнях, зокрема, в контексті моральної відповідальності та солідарності. Зауважено, що екзистенційна зрілість передбачає усвідомлення неперервності та унікальності власного життя, а також здатність до рефлексії та трансформації внутрішніх смислових орієнтирів. Охарактеризовано явище духовної безпечності як чинника деградації екзистенційної активності особистості. Висвітлено роль інституційних чинників, зокрема освітньої, гуманітарної та інформаційної політики, у підтриманні смислотворчих процесів на рівні суспільства. Підкреслено, що ефективна взаємодія держави та громадянського суспільства може сприяти формуванню сприятливого середовища для екзистенційного зростання. Наголошено на значущості розвитку критичного мислення, моральної відповідальності та громадянської активності як ключових умов для консолідації спільноти довкола поділюваних цінностей.

Ключові слова: сенс життя, самовизначення, трансформаційне суспільство, смисложиттєві орієнтації, екзистенційна зрілість, криза.

Вступ. Проблема сенсу життя постає як одна з основних у філософському дискурсі, оскільки виявляє глибинні екзистенційні виміри людського буття та відображає внутрішню потребу особистості в духовному самообґрунтуванні власного існування. В умовах радикальних соціокультурних змін, що супроводжуються кризою традиційних цінностей та посиленням ідентифікаційної невизначеності, проблема смислотворення набуває особливої філософської гостроти, оскільки людина, опинившись у ситуації трансформаційної нестабільності, змушена адаптуватися до зовнішніх викликів та конституювати власну суб'єктність через внутрішнє осмислення мети, призначення та значущості власного буття. У цьому контексті сенс життя постає не як апіорна категорія, що має уніфіковану форму, а як динамічна структура, сформована в процесі постійної взаємодії індивіда з багатовимірною соціальною реальністю, що потребує комплексного методологічного підходу до вивчення.

Актуальність останніх досліджень. Аналіз наукових джерел свідчить про посилене зацікавлення дослідників проблематикою сенсу життя як феномена особистісного самовизначення у контексті соціальних змін. Ю. Мельник концептуалізує смисложиттєву проблематику через призму екзистенційного виміру буття, акцентуючи увагу на внутрішньому покликанні як основі сенсотворення [1]. Л. Сафонік здійснює диференціацію понять «сенси життя» та «смисли буття», доводячи їх функціональну автономність і водночас взаємозумовленість у структурі людської свідомості [2]. В іншій праці Л. Сафонік зауважує, що проблема сенсу життя набуває особливої ваги в умовах втрати колективних смислів і потреби у персональному виборі життєвої позиції [3]. Я. Чаплак та Г. Чуйко розглядають сенси життя як життєвий орієнтир, що детермінує суб'єктивну смислову цілісність особистості [4]. І. Мельничук та С. Мельничук аналізують специфіку сприйняття сенсу життя на різних етапах онтогенезу, висвітлюючи його вікову динаміку та кризові моменти переосмислення [5]. Складники процесу особистісної трансформації у періоди життєвих криз досліджено у праці Т. Гальцевої, де увагу зосереджено на механізмах адаптації до екзистенційних змін і оновлення смислових структур [6]. Своєю чергою Є. Гейко та І. Радул акцентують увагу на ролі сенсу життя як чинника психологічної стабілізації в умовах кризових станів особистості [7]. Погляд на сенси життя як суспільну детермінанту стійкого розвитку пропонує О. Іванова, наголошуючи на взаємозв'язку смисложиттєвих орієнтацій особистості та інституційної стабільності [8]. Поряд із тим Н. Щербакова зосереджується на аналізі соціокультурних чинників, які зумовлюють трансформацію цінностей молоді та їхню деструкцію або переосмислення в умовах нестабільного суспільства [9]. Натомість Ю. Шайгородський підкреслює потребу інституційного забезпечення процесів смислотворення у суспільному просторі [10].

Метою статті є вивчення феномена сенсу життя в умовах трансформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу. Питання сенсу життя в сучасному філософсько-антропологічному вимірі не може бути обмежено виключно есенціальними або онтологічними характеристиками буття. Воно радше набуває екзистенційного статусу, пов'язаного з процесуальністю людського існування, в якому сенси не дається людині апіорно, а відкривається через її спрямованість до ціннісно навантаженої мети. Інакше кажучи, змістове наповнення життя індивіда визначається його напрямом екзистенційного самовизначення, що проявляється у цілеспрямованості особистості до того, що надає життю значення та внутрішню опору [1, с. 269].

На відміну від раціональних процедур вибору, смисложиттєве самовизначення постає як акт, що значною мірою ґрунтується на емоційно-чуттєвому досвіді суб'єкта. Така особливість зумовлює необхідність персоналістичного підходу до аналізу феномена сенсу життя, який виключає абстрагування від унікальності індивідуального досвіду. Оскільки кожна людина постає як носій універсальних характеристик буття та як унікальний суб'єкт із власною ієрархією смислів, то дослідницький акцент доцільно зміщувати на конкретно особистісні модуси реалізації смислових орієнтирів. У цьому контексті слід критично переосмислити домінування надособистісних або колективістських трактувань сенсу життя, які часто нівелюють значущість внутрішнього покликання особистості. З огляду на це, проблема сенсу життя постає не як об'єкт пізнання у традиційному гносеологічному розумінні, а як вияв індивідуального екзистенційного вибору, що визначає життєву траєкторію суб'єкта.

Отже, сенси життя актуалізуються лише за умови наявності внутрішнього спрямування, а момент екзистенційного вибору визначає початок його осмислення. Психоемо-

ційне залучення до власної життєвої стратегії, здатність до рефлексивного аналізу внутрішніх імпульсів та відповідальність за обраний життєвий шлях формують основу смислової автентичності. У цьому процесі домінантного значення набуває здатність суб'єкта прислухатися до внутрішніх інтелектуальних і афективних імпульсів, критично переосмислюючи екзистенційні концепції відповідно до власної природи та життєвого досвіду [1, с. 269].

Зазначене положення особливо актуалізується в умовах трансформаційного суспільства, яке характеризується кризою нормативних систем, девальвацією традиційних цінностей та множинністю альтернатив. У такому контексті спостерігається зростання запиту на індивідуальне осмислення сенсу життя, що уможливорює конструювання власної системи координат. Практичним прикладом цього є поширення серед молоді практик саморозвитку, волонтерства, локального активізму, а також зацікавленості в екзистенційній психології та філософії, які орієнтовані на пошук автентичного «Я» в соціумі, що постійно змінюється. Усе це свідчить про зростання потреби в індивідуальній онтологічній основі серед представників постмодерної культури.

У структурному вимірі сенс життя функціонує як інтеграційний центр смислового поля суб'єкта. Він виконує роль координатора множинних життєвих смислів, запобігаючи їх дисперсії та семантичному колапсу. На відміну від життєвих смислів, які можуть бути полівалентними, змінними та диз'юнктивними, сенс життя виступає як стійка структура, що забезпечує цілісність і внутрішню логіку життєвого світу індивіда [2].

Водночас ієрархічна організація життєвих смислів передбачає можливість їх переоцінки та зміни відповідно до динаміки особистісного розвитку. Сенс життя, з огляду на це, не фіксований, а розкривається у процесі духовного дозрівання, що включає здатність до самопізнання та відкритість до трансцендентних вимірів існування. Здатність людини утримувати в єдності множинні смисли дозволяє уникнути екзистенційної дезорієнтації, яка є стандартною для періодів соціальної турбулентності.

У ситуації трансформаційного суспільства особливого значення набуває усвідомлення вразливості сенсу як категорії, що не підлягає зовнішньому нав'язуванню. Його не можна імпортувати ззовні – він завжди є результатом внутрішнього самотворення, глибоко вкоріненого в інтимну сферу духовності людини. Тому навіть у разі заперечення сенсу як об'єктивної реальності сама потреба у смислі слугує онтологічним джерелом сенсу життя. Інакше кажучи, відчуття смислової порожнечі є імпліцитним визнанням значущості сенсу.

Життєвий шлях особистості репрезентує динамічну структуру, у межах якої відбувається реалізація смисложиттєвих орієнтирів через постійне зіткнення із зовнішніми обставинами та необхідність ухвалення екзистенційно значущих рішень. Сутнісним інтегрувальним чинником цього процесу постає сенс життя як смисловий центр, що консолідує життєвий досвід у єдину цілісність. У разі, коли індивід втрачає суб'єктивне відчуття сенсу, виникає глибоке внутрішнє спустошення, що, попри збереження фізичного існування, може спричинити втрату життєвої активності. Таким чином, наявність стійкої смисложиттєвої орієнтації є базовою умовою для саморозвитку, реалізації потенціалу самоздійснення та формування стабільної ідентичності [4, с. 108–109].

У цьому контексті надзвичайно важливою є здатність індивіда до тривалої цілеспрямованості, підтримуваної усвідомленою метою та екзистенційно значущими цінностями, які не втрачають актуальності упродовж життєвого циклу. Саме через надання власному життю смислового наповнення особистість долає різнозначність досвіду, формує уявлення про лінійність і кінцевість існування, а отже, досягає його унікальності та неповторності. Унаслідок такого осмислення зростає екзистенційна чутливість до миттєвості життя, яка перетворюється на ресурс для самоздійснення. Сприйняття власного життя як значущого

у часовій перспективі формує основу для відповідального ставлення до вибору життєвих стратегій та до здатності людини реалізовувати цінності у конкретних соціальних практиках [4, с. 108–109].

Показовим прикладом цього є поведінкові реакції особистості в умовах соціальних криз або невизначеності, які є стандартними для трансформаційного суспільства. Так, зростання волонтерської активності, участь у громадських ініціативах або переорієнтація на внутрішні цінності, що спостерігається під час повномасштабної війни в Україні, є формами екзистенційної відповіді на виклики, які загрожують деструкцією усталеного життєвого порядку. У цих обставинах сенс життя виступає як особистісна цінність та як мобілізаційна сила, здатна об'єднувати індивідуальне й колективне в межах спільного досвіду втрат, боротьби та надії.

У подальшому аналізі необхідно зосередити увагу на тому, що смислова динаміка буття зумовлена внутрішніми чинниками та характером міжособистісних взаємин, які значною мірою впливають на стабільність або деструкцію смислової структури свідомості. Емпіричні спостереження та результати психологічних досліджень засвідчують, що саме позитивне ставлення до себе, інших людей і світу є передумовою гармонійного розвитку смисложиттєвої сфери. Водночас під впливом психотравмуючих подій зазначена гармонія може зазнати суттєвих деформацій, що зумовлює необхідність перегляду й оновлення смислових орієнтирів [6, с. 27].

Особливого значення у цьому контексті набуває механізм смислової трансформації, що активується у ситуаціях кризи або граничного досвіду. Досвід посттравматичних станів або передсуїцидальних настроїв демонструє, що у подібних обставинах відбувається перебудова ціннісно-смислової системи шляхом активізації еґо-захисних механізмів. Унаслідок цього можливе виникнення стану тимчасової соціальної ізоляції, замкненості чи навіть відчуження, що виступає як реакція на інтенсивний внутрішній конфлікт. Така форма відособлення хоч і має ризики соціальної дезадаптації, але водночас створює простір для глибинної рефлексії, яка може призвести до якісної перебудови смислових засад буття [3, с. 27].

У процесі такої смислової реконструкції трансформується сприйняття себе та уявлення про зовнішній світ. Зокрема, особа, яка пройшла крізь кризу, може набути нової чутливості до питань життя й смерті, свободи й відповідальності, істини та автентичності.

У періоди суспільних криз зазнає істотних змін система ціннісних орієнтирів особистості, оскільки вона змушена оперативно адаптуватися до нових соціальних реалій, переосмислювати події, що відбуваються, та визначати власну позицію щодо них. Така необхідність часто супроводжується порушенням усталених смисложиттєвих структур, які були сформовані на основі попереднього досвіду і відображали цінності стабільного соціокультурного середовища. Унаслідок цього спостерігається внутрішній когнітивно-емоційний дисонанс, зумовлений розривом між звичним ціннісним каркасом і новими, невизначеними обставинами [7, с. 136].

У кризових ситуаціях активізується переважно образно-схематичний тип мислення, який дозволяє швидко класифікувати нові події у знайомі патерни, проте часто спричиняє імпульсивні рішення, що не завжди є адекватними або доцільними. Така реакція особливо виразна в умовах екзистенційної загрози, коли індивід стикається з необхідністю швидкого ухвалення рішень щодо власної безпеки, наприклад, у ситуаціях бойових дій, ракетних обстрілів чи втрати домівки. У цих умовах перед людиною постає основне питання збереження життя – як фізичного та і буттєвого як вияву смислової активності. Проте разом із цим окреслюється інший напрям – екзистенційної жертвовності, який виявляється у вчин-

ках тих, хто добровільно обирає наражатися на небезпеку, виконуючи моральний імператив захисту інших. Такий вибір репрезентує глибинний сенс життя, що виходить за межі особистісного існування й вкорінюється в колективних цінностях, таких як солідарність, патріотизм, відповідальність перед спільнотою [7, с. 136].

У цьому контексті особливого значення набуває проблема формування ідентичності, яка в умовах трансформаційного суспільства постає не як сталий конструкт, а як динамічний процес постійного переосмислення. Швидкі соціальні зміни, інформаційне перенасичення, множинність життєвих сценаріїв призводять до того, що багато людей втрачають здатність до інтеграції особистого досвіду в цілісну систему уявлень про себе. Результатом цього є розмитість ідентичності, що унеможливорює формування сталого сенсу життя. За таких умов людина часто замінює справжній смисложиттєвий пошук на імітацію – симулякри сенсу або короткочасні життєві програми, які не забезпечують глибокого екзистенційного задоволення [2].

Поява таких короткотривалих заміників сенсу (наприклад, надмірна зосередженість на споживанні, віртуальна самореалізація, культ миттєвого успіху) є наслідком особистісної дезорієнтації та відображення структурних змін у культурному просторі. Зокрема, трансформація традиційних форм соціальної солідарності, знецінення інституційних авторитетів та розмивання ідеологічних наративів знижують здатність людини до опори на зовнішні джерела смислу. Внаслідок цього формування сенсу життя дедалі частіше набуває характеру індивідуального проекту, що реалізується через особистісний досвід, рефлексію та моральну відповідальність.

Трансформація особистості в умовах динамічного соціального середовища відбувається у свідомій та неусвідомленій формах. Усвідомлені зміни є наслідком навчання, рефлексії та цілеспрямованої діяльності, що супроводжуються формуванням нових переконань, поведінкових моделей та ціннісних орієнтирів. Натомість неусвідомлені зміни зумовлені досвідом, який часто є результатом екзистенційних потрясінь або адаптації до нових обставин. Особливо важливим є процес самозмінення, що полягає у свідомій перебудові внутрішніх смислових структур із метою досягнення вищого рівня самореалізації, психологічної інтеграції та морального самовдосконалення. Важливими передумовами цього процесу є наявність вольової мотивації, прагнення до особистісного зростання та здатність підтримувати системність у зусиллях щодо досягнення життєвих цілей. Самозмінення у цьому контексті постає як інструмент адаптації та як механізм оновлення екзистенційного бачення та ствердження ідеї позитивного перфекціонізму як ціннісного орієнтиру [6, с. 75–76].

Процес смислоутворення, як показує психолого-філософський аналіз, активізується в підлітковому віці, коли особистість уперше стикається з необхідністю самовизначення у складному спектрі соціальних очікувань, внутрішніх потреб та зовнішніх викликів. На подальших етапах життя, особливо в періоди криз особистісного розвитку, відбувається перегляд сформованих уявлень про сенс життя, що сприяє глибшому розумінню себе та рефлексивному осмисленню власного буття. Цей процес тісно пов'язаний із реалізацією особистісного потенціалу, адже саме смисложиттєва орієнтація визначає вектор розвитку індивіда, забезпечує єдність цілей, мотивацій та етичних засад діяльності [5, с. 115].

Особливого значення проблема смислової трансформації набуває в умовах глибоких соціальних зрушень, які характеризують трансформаційне суспільство. У таких умовах, наприклад, молоді люди, що зіштовхуються з війною, вимушеним переселенням або втратою соціальних опор, можуть втратити попередні уявлення про життєвий успіх і почати формувати нові цінності на основі досвіду солідарності, турботи про інших та екзистен-

ційної відповідальності. Так, підлітки, які долучаються до волонтерських ініціатив, у процесі допомоги іншим часто відкривають для себе нові джерела сенсу, що ґрунтуються не на досягненні особистого комфорту, а на глибшому усвідомленні значущості моральних дій у спільному контексті.

У соціокультурному аспекті кризові трансформації зумовлюються кількома ключовими чинниками. По-перше, характерною ознакою перехідного періоду є формування так званої «людини парадоксальної», яка поєднує в собі суперечливі цінності й настанови, часто без внутрішньої інтеграції. По-друге, послаблення ролі сім'ї як інституції соціалізації ускладнює процес трансляції морально-етичних норм і зразків поведінки. По-третє, поширення фрагментарного підходу до знання в освітній системі, що відбувається через засвоєння інформації без системності, формує «мозаїчний» світогляд, позбавлений глибини та внутрішньої цілісності. Додатковим ускладнювальним чинником виступає процес секуляризації, що знижує значущість духовних основ життєвих орієнтирів. Як наслідок – втрата культури інтегруючої функції в суспільстві, що веде до соціального розпорошення, різнозначності смислових горизонтів молоді та загального послаблення здатності до конструювання цілісної життєвої стратегії [9, с. 41].

В умовах таких змін молодь нерідко потрапляє у стан екзистенційної фрустрації, коли традиційні цінності втрачають актуальність, а нові не встигають усталитися. Це породжує внутрішній вакуум, що унеможливляє побудову довгострокових сенсожиттєвих орієнтацій. Проте саме у цьому контексті актуалізується потреба формування нового типу екзистенційної зрілості – здатності до самовизначення в умовах невизначеності, що передбачає розвинену рефлексію, критичне мислення, відкритість до діалогу та готовність брати відповідальність за власний вибір.

Як приклад, варто звернути увагу на молодих учасників громадських ініціатив та волонтерських рухів. У межах таких практик відбувається набуття соціального досвіду та формування стійких смислових конструктів, що ґрунтуються на усвідомленні взаємозв'язку особистої діяльності та загального блага. Ці приклади свідчать про здатність молоді формувати сенс життя навіть у кризових умовах, коли, здавалося б, усі звичні підстави для його конструювання втрачені.

У межах дослідження сенсожиттєвих орієнтацій в умовах трансформаційного суспільства доцільним є аналіз чинників, що перешкоджають інтеграції суспільно значущих цінностей у внутрішню структуру особистісної смислової системи. Одним із таких чинників виступає духовна безпечність, яка формується внаслідок відсутності критичної рефлексії, дефіциту екзистенційної напруги та ігнорування потреби в особистісному самоперевищенні. Такий стан породжує ілюзію внутрішнього спокою, однак на практиці трансформується у стійку схильність до самозаспокоєння, обмеженого світогляду та втрати здатності до осмисленої активності. У поведінковому вимірі це проявляється у прагненні уникати змін, зберігати статус-кво, погоджуючись на мінімальні матеріальні й духовні здобутки заради збереження особистої зони комфорту [8, с. 269].

Відмова від інтелектуального зусилля та етичної відповідальності, які є необхідними для творення сенсу, призводить до редукції складних смислових утворень до базових потреб, що, своєю чергою, сприяє атрофії «творчого Я». Соціальна інертність, яка виникає внаслідок такого внутрішнього занепаду, сприяє занепаду морального імпульсу та гальмує формування громадянської свідомості. У результаті індивід втрачає здатність до продуктивної взаємодії із соціумом, а суспільство – до консолідації на основі поділюваних смислів.

Актуальним у цьому контексті постає питання про роль держави як інституційного модератора процесів смислоутворення та трансформації ціннісної системи. У межах функ-

ціональної взаємодії із соціумом саме держава володіє інструментальними ресурсами, необхідними для ініціювання та підтримання смисложиттєвих зрушень, які мають загальнонаціональний вимір. Передусім ідеться про стратегічне планування та реалізацію освітньої, культурної й інформаційної політики, здатної забезпечити нормативне підґрунтя для формування особистісної зрілості та громадянської відповідальності. Системна робота у сфері освіти, реформа гуманітарної політики, ефективне функціонування медіа як агента критичного мислення – усе це є необхідними передумовами для створення сприятливого середовища для сенсотворення [10, с. 297].

В умовах української трансформації ці завдання набувають особливого значення. Зокрема, активізація молодіжних проєктів, підтримка гуманітарних ініціатив, розвиток середовища критичного мислення у вищій освіті – це ті інструменти, що сприяють відновленню смислового потенціалу соціуму.

Висновки. Узагальнення результатів дослідження дозволяє дійти висновку, що феномен сенсу життя в умовах трансформаційного суспільства постає не як апіорно задана константа, а як процесуальна форма екзистенційного самовизначення, яка вкорінюється у внутрішньому досвіді суб'єкта та детермінується ціннісно-мотиваційною спрямованістю особистості. З огляду на кризу традиційних нормативних систем, множинність альтернатив та різнозначність соціокультурного простору, смисложиттєва орієнтація набуває характеру індивідуального проєкту, що реалізується через рефлексію, моральну відповідальність і практики самореалізації. Сенс життя функціонує як інтегративний центр життєвого світу, забезпечуючи єдність цілей, мотивів і цінностей, а його актуалізація уможливорюється за умов внутрішнього спрямування та екзистенційної зрілості. У контексті граничного досвіду, соціальних потрясінь і психологічних криз спостерігається перебудова ціннісно-смиислової структури свідомості, що може слугувати джерелом екзистенційної дезорієнтації та глибокого оновлення життєвих установок. Крім того, здатність до смислової трансформації, як вияв критичного осмислення буття, виявляється у виборі стратегій дії, зорієнтованих на колективне благо, моральну відповідальність і солідарність. Водночас духовна безпечність, імітація сенсу та соціальна інертність унеможливають формування автентичної ідентичності, сприяючи розмитості смислових орієнтирів. Отже, у трансформаційному суспільстві особливої значущості набуває підтримка смислотворчих процесів на інституційному рівні, передусім через освітню, культурну та інформаційну політику, здатну сформувати сприятливе середовище для екзистенційного зростання особистості й консолідації суспільства навколо поділюваних цінностей.

Список використаної літератури

1. Мельник Ю. М. Смисложиттєва проблематика в екзистенції людини. *Гілея : науковий вісник*. 2015. Вип. 96. С. 267–272.
2. Сафонік Л. М. Сенс життя та смисли буття: проблема розмежування. Стаття 1. Стаття 2. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/Sens-zhyttia-ta-smysly-buttia-problema-rozmezhuвання.pdf>
3. Сафонік Л. Сенс життя крізь призму сучасного українського досвіду в глобалізованому світі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2024. № 1(95). С. 131–139.
4. Чаплук Я. В., Чуйко Г. В. Сенс життя як орієнтир на життєвому шляху людини. *Психологічний часопис*. 2017. № 1. С. 100–111.
5. Мельничук І. Я., Мельничук С. К. Особливості сприймання сенсу життя на різних етапах онтогенезу. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. № 192. С. 111–116.

6. Гальцева Т. О. Трансформація особистості в період проживання життєвих криз. *Трансформації особистості в умовах соціально-політичних та економічних змін* : колективна монографія ; за заг. ред. Л. М. Пріснякової. Дніпро : ЛІРА, 2023. С. 72–99.
7. Гейко Є. В., Радул І. Г. Сенс життя в період кризових станів особистості. *Наукові записки. Серія «Психологія»*. 2023. № 1. С. 22–29.
8. Іванова О. Трансформація смисложиттєвих орієнтацій як чинник сталого розвитку суспільства. Сталий розвиток – науковий дебют 2013. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie im. prof. Leszka J. Krzyżanowskiego. Warszawa, 2014. С. 262–274.
9. Щербакова Н. В. Сутність та зміст основних факторів впливу на процеси трансформації цінностей сучасної української молоді. Соціально-філософський аналіз. *Наукові праці. Філософія*. 2017. № 300(288). С. 35–42.
10. Шайгородський Ю. Ж. Ціннісно-сміслові основи реформування українського суспільства. Демократизація політичних інститутів і суспільний розвиток в Україні. Київ, 2019. С. 271–300.

THE MEANING OF LIFE IN THE CONTEXT OF A TRANSFORMATIONAL SOCIETY

Nadiia Marynets

*Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education,
Department of History and Social Disciplines
Kossuth Square, 6, 90200, Berehovo, Ukraine*

The article reveals the philosophical and anthropological specificity of the phenomenon of the meaning of life in a transformational society. It is established that the meaning of life does not arise as an a priori given, but is formed through the process of individual existential self-determination rooted in the subject's inner experience. It is determined that meaning performs an integrative function within the personal semantic field, uniting life goals, values, and motives into a coherent life strategy. The distinction between variable life meanings and the stable structure of meaning, which ensures internal unity and coherence of existence, is emphasized. The importance of existential choice as the initial moment of comprehending life and forming semantic authenticity is underlined. Attention is drawn to the personalist approach to the analysis of meaning, which excludes the reduction of the subject's unique experience to universal schemes. The significance of the emotional-sensory component in the process of existential self-determination is outlined. The influence of a transformational social environment—characterized by a plurality of alternatives and the devaluation of traditional values—on the formation of the individual semantic space is identified. The actualization of practices such as volunteering, self-development, and local activism as means of meaning-making in times of crisis is stated. It is found that the meaning of life is shaped at both individual and collective levels, particularly in the context of moral responsibility and solidarity. It is noted that existential maturity involves the awareness of the continuity and uniqueness of one's own life, as well as the ability to reflect on and transform internal semantic orientations. The phenomenon of spiritual complacency is characterized as a factor contributing to the degradation of existential activity. The role of institutional factors, including educational, humanitarian, and information policies, in supporting meaning-making processes at the societal level is highlighted. It is emphasized that effective interaction between the state and civil society can contribute to the creation of a favorable environment for existential growth. The significance of developing critical thinking, moral responsibility, and civic engagement as key conditions for consolidating a community around shared values is stressed.

Key words: meaning of life, self-determination, transformational society, existential orientations, existential maturity, crisis.